

DİJİTAL BASKI TEKNOLOJİSİ VE GÜNÜMÜZ BASKİRESİM SANATINA ETKİLERİ

DIGITAL PRINTING TECHNOLOGY AND ITS EFFECTS ON CONTEMPORARY PRINTMAKING ART

Öğr.Gör. Yeter BERİŞ*, Doç.Dr. Lütfü KAPLANOĞLU**

* Altınbaş Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Grafik Tasarım Programı,
yeter.beris@altinbas.edu.tr

** Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Bileşik Sanatlar Bölümü,
lkaplanoglu@gmail.com

ÖZ

Tarihsel süreç içinde teknolojik ve bilimsel gelişmelerin, yaşamda konfor ve kolaylıklar sunması, farklı disiplinlerde de yer bulmasına zemin oluşturmuştur. Öyle ki milenyum denilen bu çağ, teknolojinin iletişime yön verdiği, gelişmelerin hızına yetişilemediği, sanatın da teknoloji ile bulunduğu zamanları tanımlamaktadır. Dolayısı ile 1930'larda kaleme aldığı makalesinde W. Benjamin, "Sanat yapıtı, içinde doğduğu koşullardan bağımsız değildir" diye bahsederek, tam da bugünü işaret etmektedir. Bu bağlamda; günümüz teknolojisi sunduğu avantajlar ile sanat yapıtının yeniden üretilmesine destek olmakta, sanatçıya yeniden deneyimleyebileceği bir laboratuvar ortamı sunmaktadır. Günümüz sanatında, iletişimi ve bireysel ifadesini teknolojik üretimin sunduğu avantajlar ile güçlendiren sanatçı, yeni ifade araçlarını yaşamına dahil etmeye başlamıştır. Buna en iyi örnek olarak "Dijital Sanat Baskısı" (Fine-Art Print) uygulamalarını sunabiliriz. Artık özgün baskiresim ya da ex-libris sanatında teknolojik destekli sanatsal üretilere yer verildiğini gözlemlemekteyiz. Çağdaş sanat müzeleri ve sergilerinde hatta özel koleksiyonlarda bile dijital sanat baskılarına yer verilmeye başlandığı, teknolojik destekli sanatsal üretimlerin olduğu çağdaş bir dönemden bahsedilmektedir. Bu bakış bile, dijital sanat baskısının sanatsal üretimde yeni bir dönemi başlatmaya aday olduğu gerçeğini görmemizi sağlamaktadır..

Anahtar Kelimeler: Özgün Baskı Resim, Dijital Sanat Baskısı, Çağdaş Sanat

ABSTRACT

Technological and scientific developments in the historical process, providing comfort and convenience in social life has laid a foundation for it to find a space in different disciplines. Such that this age, called the Millennium, describes times when communication is directed by technology, speed of development can not be reached and art is meeting with technology. So, as W. Benjamin stated in the 1930's, "work of art is not independent of the conditions that it is born in", indicating exactly today. In this context; today's technology offers an advantage of being able to reproduce work of art and presents a laboratory environment in which artist can re-experience it. One of the best examples of this is an application of Fine Art Print. Now, We observe that artistic production with technological support is included in printmaking or Ex-libris art. It is mentioned from a contemporary period that technological supported artistic productions started to be included Fine Art Print even in contemporary art museums and exhibitions and even in special collections. Even this look allows us to see the fact that Fine Art Print is a candidate for launching a new era in artistic productions.

Key Words: Printmaking Arts, Fine Art Print, Contemporary Arts.

1. GİRİŞ

Endüstri devriminden sonra teknolojik ve bilimsel gelişmeler insan hayatını kolaylaştırmış, teknoloji ile yaşamın hızı, insanın iletişim kurma ve bilgi edinme biçimlerini geliştirmiştir. Buna bağlı olarak 1900'lerin başından itibaren teknolojinin yaşamda yer almaya başlaması ve toplumsal ve kültürel yıkımlara neden olan dünya savaşları, ifade araçlarının ve üretim tekniklerinin değişime uğramasında da önemli bir nedendir. II.Dünya savaşı sonrası bilgisayarın icadı, bu değişimi artık geri dönüşü olmayan bir noktaya taşımıştır. Modern çağın başlangıcını oluşturan bu büyük buluş; teknolojinin iletişime yön verdiği, gelişmelerin hızına yetişilemediği, sanatın da teknoloji ile buluşacağı dönemlerin habercisi olmuştur.

Hayatın her alanında, bilgisayarın sunduğu teknolojik kolaylıklar, insanlar tarafından hızla benimsenerek daha çok talep getirmiş, kentleşmeyle gelişen iletişim yöntemleri bilgisayarın olanakları ile güçlü bir ivme kazanmıştır. Öyle ki, dijital iletişim ile insanlar saniyeler içinde bir tuşa basarak iletişim kurabilmekte, dünyanın birçok noktasına bilgi aktarabilmektedir. Artık böylesi bir hız çağında, iş dünyasında daha hızlı iletişim yöntemlerinin de gelişimi kaçınılmaz olmuştur. “Dijital iletişim kanallarının hızla yayılması ve bilgiye kolayca ulaşma arzusu taleplerin ekonomik, yüksek kalite sağlayabilen, kişiye özel tasarımların üretildiği teknolojik altyapıyı da oluşturmuştur” (BERİŞ, 2015:298). Bu gelişmeler özellikle ticari olarak 16.yy'dan beri varolan matbaacılık sektöründe de yaşanmaktadır. Geleneksel yöntemlerle günler süren hazırlıkların ardından üretilen basılı mecralar yerini, dijital parkurlarda dakikalar içinde hazırlanan, her tür yüzeye basılabilen kişisel tasarım ve iletişim mecralarına bırakmıştır. Bu yer değişim özellikle 1950'den itibaren gelişen bilgisayar ve programlama diline de yansımış, ilk denemeler ardından Andy Warhol gibi çağdaş sanatçıların sanatsal ifadelerinde yer bulmuştur.

Bu etkileşimin yansımaları kırk yıllık süreç içinde yine aynı hızla gelişimini sürdürmüştür. Günümüz sanatı, bireysel ifadeyi ve iletişimi teknolojik üretimin sunduğu avantajlar ile deneyimlemekte, yeni ifade araçlarını yaşama dahil etmektedir. Bir başka deyişle, toplumun kültürel değerleri ve duygularının ifadesinde temsil gücüne sahip, kültürel ve sosyal yaşamın en önemli ifade araçlarından biri olmuştur. Bu temsil gücünün kültürleri ve toplumları şekillendirdiği ifade edilmektedir. Bu temsilde sanat, toplumsal duyguların ifadesine ve yaşama yerleşerek, şekil vermede önemli bir rol oynamaktadır (Schiuma, 2011: S:7). İnsanoğlu artık sanat aracılığı ile iletişim kurmakta, toplumsal yaşamda bireysel ifadeyi teknolojik üretimin sunduğu avantajlar ile güçlendirerek yeni ifade araçlarına yer vermektedir. 1930'larda bu değişime atıfta bulunan W. Benjamin “Sanat yapıtı, içinde doğduğu koşullardan bağımsız değildir” diyerek tam da bugünlerden bahsetmektedir.

Dijital sanat baskısı (Fine-art Print) terim olarak, dijital dosyalardan yada dijital ortama aktarılan yüksek çözünürlükteki görüntülerin, bizzat sanatçı tarafından kontrolleri yapılarak, yüksek kalitede püskürtmeli inkjet baskı sistemi ile özel üretim medya adı olarak da anılan baskı-altı malzemeler üzerine yapılan özel baskıyı tanımlar. Türkçede henüz tanım olarak net bir ifade kazanmış olmasa da, bu tebliğde “Dijital Sanat Baskısı” tanımı ile adlandırılacaktır.

Çağın teknolojik yaşamında dijital sanatın önemini kabul eden bir bakış ile dijital sanat baskısı, çağdaş sanattaki rolüne ve önemine değinmeye değer yeni bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Çağdaş sanatta özgün ifadeyi yeni bir dille üretecek malzeme olmaya aday dijital sanat baskısını ele almadan önce baskı sanatının tarihsel gelişimine kısaca göz atmak faydalı olacaktır.

Dijital Sanat Baskısının Tarihiçesi

Tarih boyunca sanatçı; mağara duvarlarından başlayarak, kağıt-tual gibi farklı malzemeler üzerine oluşturduğu yapıtı ile çini mürekkebi, yağlı boya, sulu boya, akrilik, fırça, kurşun kalem ya da başka araçlar kullanarak düşüncelerini sanat alımlayıcılarına sunmuştur. Bu malzemelerin kullanım tercihler, sanatçının düşlediği imgenin, nihai tatminkar sonucu ve görsel sunumuna göre değişiklik göstermiştir. Sanatsal malzemeler, eserlerin ömrü konusunda deneyimler sonucu değişip gelişmiş ve klasik yöntemler ortaya çıkmıştır. Teknolojinin gelişimiyle imkanlar sanatçıları yeni malzeme arayışlarına yöneltmiştir. Renk konusunda kimyasal tekniklerin gelişmesi ifade biçimlerinde yenilikçi ve özgürlükçü bir şekilde yer bulmuş; imgeler, sanatçının malzeme ilgisine göre zenginleşmiştir. Bu ilgi bütün sanatsal üretimlerde görülürken, özgün baskıresimlere de yansımış; baskı sanatında biçimsel, teknik ve kimyasal, teknolojik deneyim süreçleri eserlere yansımıştır . Bu süreçleri kullanarak ağaç baskı, bakır üzerine bürinle oyma, asit yedirme ve kuru kazıma tekniklerini kullanarak yaptığı birçok baskı çalışmaları yapan dünyaca ünlü Alman ressam, gravürcü Albert Dürer’in eserleri gösterilebilir (Görsel 1).

Görsel 1: Knight, Death, and the Devil, Albrecht Dürer, 1513-14, Engraving, Metropolitan Museum of Art, New York

Kentleşen toplulukların sosyo-kültürel gelişimleri, teknolojik ve siyasi yapılanmalar, toplumsal dönüşümde “kırılma noktası” olarak tanımlanan Endüstri Devrimini doğurmuş, bu gelişim ve arayışların yansıması sanat akımlarında da yer bulmuştur. Endüstriyel üretimin uzantısı olan seri üretim bantlarının yaşama dahil olması adeta kültürel bir devinimi de beraberinde getirmiştir. Fabrika ortamında çalışan kent insanı, hem eğlenmek hem de yorgunluğunu atmak için, gece eğlencelerinde kendisine ayrı bir dünya yaratmıştır. O dönemin sanatçıları da bu devinimin içinde yeni bir ifade yolu bulmuş, sanatın içinde adeta seri üretim bant yöntemi olarak tanımlanabilecek baskı sanatlarını kullanarak, yeni bir sanat algısı oluşturmuştur. O dönemin kent kültürünü etkisi altına alan eğlence dünyasındaki kabare ve tiyatro gibi eğlence duyuru afişleri çok yoğun ilgi görmüş, litografi, ahşap baskı ve gravür gibi seri üretim teknikleri ile üretilen bu afişler sayesinde özgün baskı sanatı yoğun ilgiyle adeta popüler hale gelmiştir. Sanat eserlerine ulaşamayan düşük gelirli halk tarafından bu afişler çok beğenilmiş ve afişleri yapan ressamın neredeyse her bir çalışması, Avrupa’da grafik sanat tarihine etki eden yeni bir tasarım ekolünün oluşmasına vesile olmuştur (Görsel 2).

Görsel 2: “Moulin Rouge - La Gouliue” Henri de Toulouse-Lautrec tarafından yapılmış poster, 1891

Toplumda her katmanda üretimin satın alınabilir olması ve ucuz üretimle sanat yapıtlarının afiş olarak sokaklarda yer alması, sanat eserinin değer algısını değiştirmiştir. Bu sayede özgün baskı resim sanatı günümüze kadar ulaşmış ve sanat piyasasında kabul görmüştür. Avrupa’da geleneksel yöntemlerle oluşturulan Özgün Baskıresim sanatının sanat piyasasında değer görmesi, yüzyıllar süren köklü değişimler ve kültürel yaşamın bir ürünüdür. Bu kültürel bakışın sonucu olarak, günümüzde Özgün Baskıresim Sanatı’nı kapsayan dünya çapında Grafik Sanatlar içinde yer alan “Gravür Müzeleri” kurulduğu görülür. Aynı zamanda yine uluslararası Print Bienaller ve Özgün Baskı Yarışmaları da bu ilgiyi destekleyen etkinlikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Tekcan S. 2017).

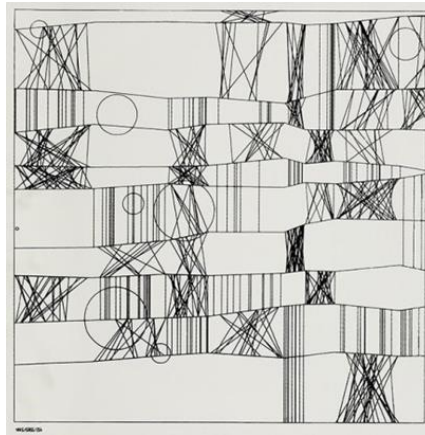
Bu müzelerden biri olarak ülkemizde yer alan IMOGA (Istanbul Museum of Graphic Arts- İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi), çağdaş müzecilik anlayışını geleceğe taşımayı amaçlayan öncü tavrı ile, teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek, dijital sanat baskısını (Fine-Art Print) yeni bir değer olarak ülkemize ve hatta dünya sanat piyasasına ve koleksiyonerlere sunmayı vadetmektedir. Dünyanın çeşitli ülkelerinde yer alan 12 Gravür müzesinin varlığı ile Özgün Baskıresim Sanatı’nı geleceğe taşıyacak ve yeniliği gözetken yaklaşımları, dijital sanat baskı üretimlerinin, sanat piyasasında da bir değer olarak yerini bulmasına destek sağlamaktadır. Özgün Baskıresim Sanatı’nın yurtdışında kıymetli görülmesi, dijital sanat baskılarının da değer bulmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Bu

değerin ülkemiz sanat piyasasında hemen kabul görememesi veya beklenen hızla gelişemese de IMOGA gibi çağdaş müzelerin desteği ile bu değeri ileriye taşıyacağı ümit edilmektedir.

Dijital sanat baskısı, bizzat sanatçı tarafından denetlenen dijital ortamda hazırlanmış sanat eserinin, baskı kalitesine uygun çözünürlükte ve yüksek kalite püskürtmeli dijital baskı parkurunda yapılıp numaralandırma ve imza süreçlerinden geçerek elde edilir. Gelişen son teknolojik buluşlar ile akıllı sistemleri barındıran solmayan mürekkepler sayesinde artık dijital üretim alanında daha çok talebe cevap verecek seri üretimler gerçekleştirilebilmektedir. Bunun yanı sıra, tuval, el yapımı özel kağıtlar ve suluboya kağıtları gibi birçok materyalin kullanıldığı geniş yelpazedeki baskı-altı malzemelere, yüksek çözünürlükteki dijital sanat baskıları kısa zamanda yapılabilmektedir. Henüz uygun fiyatlarla üretilmese de, şimdilerde maliyeti yüksek olan, sanatçıyı tatmin eden kaliteli çözünürlükte dijital baskılar yapılmaktadır. Ülkemizde dijital baskı teknolojisinin her türlü makine parkuru ve malzeme tedariki hali hazırda yurtdışından ithal ediliyor olması da sanatçıların tercih etmesini zorlaştıran, negatif bir faktördür.

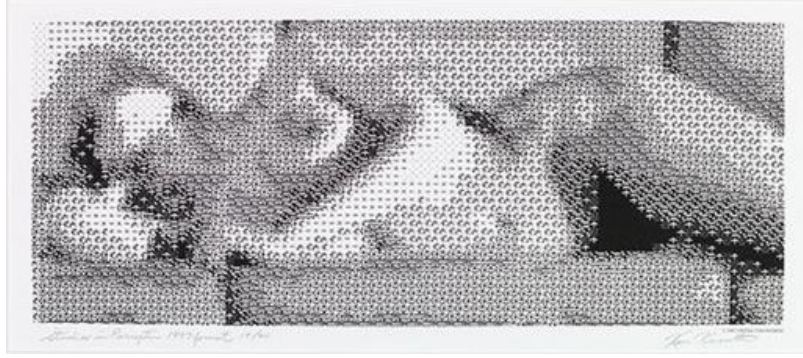
Dijital sanat baskısının temellerinin ise, 1950’den itibaren gelişen bilgisayar ve programlama diline dayandığını söylemek yanlış olmaz. 1963 yılında bilgisayar grafikleri ve sanatı üzerine çalışmaya başlayan Frieder Nake, bilgisayar sanatının öncülerinden biri olarak tanınan bir mühendistir. Almanya Stuttgart’ta matematik öğrenimi gördüğü dönemde Frieder Nake, A. Michael Noll ve Georg Nees ile bir araya gelerek, ilk kez dijital ortamda sanatsal deneyler yaptıkları kaydedilmiştir. Bu çalışmalar sonrasında 1965 yılında Stuttgart Teknik Üniversitesi’nde Konrad Zuse’nin efsanevi çizim makinesi olan “Graphomat Z64” isimli plotter ile basılmıştır (Nake F. 2012, S:65). Bir oda büyüklüğündeki ER 56 adlı bilgisayarda, matematiksel olarak yorumlanarak girildiği belirtilen algoritmalarla oluşturularak çizilen bu dijital sanat örnekleri, yine 1965 yılında Stuttgart’taki Galerie Wendelin Niedlich’de sergilendiği Wikipedia’da yer almaktadır (Görsel 3).

Görsel 3: Frieder Nake tarafından Paul Klee’ye övgü (Frieder Nake Hommage à Paul Klee), 1965

1960’lardan itibaren gelişen dijital sanat uygulamalarına yeni örnekler katılmış, Leon Harmon ve Ken Knowlton adlı mühendisler tarafından bir fotoğrafın taranarak, gri tonlama değerlerini IBM 7040 bilgisayarda çeşitli ASCII (Bilgi Değişimi İçin Amerikan Standart Kodu) kodlarına dönüştürülen görüntü tekrar oluşturulmuştur. “Çıplak” adlı bu çalışma o dönem için çok başarılı görülmesine de yapılan bir toplantıda sunulan New York Times magazin dergisinin kapağında yer bulmuştur (Görsel 4).

Görsel 4: Nude, Bell Labs, 1967

Milenyum çağının habercisi niteliğindeki bu denemelerin etkisi ile 1980’lerin başında IBM PC ve Apple Macintosh gibi küresel güçteki bilgisayar firmaları, kişisel kullanımda çığır açan teknolojik buluşları sayesinde dijital ortamdaki sanatsal uygulamaların temelini sağlamlaştırmışlardır. Bu buluşlar, artık eskisi gibi bir yaşamın olmayacağını habercisi olmuş, günlük yaşamı kolaylaştıran teknolojik sistemleri hayatımıza dahil etmiştir. Bilgisayarın ikili koddan grafik ara yüze doğru hızla evrimleştiği bu dönemde, bilgisayarın bireysel kullanımını, sosyal yaşamın her anında var etme çabaları, yine bilgisayar oyunlarının doğuşunu sağlamıştır. O dönemin popüler oyunlarından Commodore Amiga bilgisayarı kullanılarak, Pop Art akımının en önemli temsilcilerinden kabul edilen Amerikalı ressam Andy Warhol’a, dijital sanatı ilk kez deneyimleme ortamı sağlamıştır. Andy Warhol 1985 yılında Commodore Amiga bilgisayarlarında dijital sanatı deneyimlediği ilk örneklerinin (Görsel 5), yaklaşık 30 yıl sonra eski arşivlerinden kurtarıldığı haberi Andy Warhol müzesinden duyurulmuştur (Ford. D. 2014).

Görsel 5: “Andy 2” Andy Warhol’un bilgisayarından kurtarılan görüntü, 2014

Dijital teknolojinin günümüz sanatına vadettiği fırsatlar, 1800’lü yıllardan itibaren sanatçılara yeni araçların sunulduğu, 100 yılı aşkın süredeki buluşlar ve icatların yansımasıdır. Son 30 yıl içinde ise, plotter ve lazer yazıcıların kullanıldığı günlerden günümüze gelişen yüksek çözünürlükteki dijital baskı sistemleri, akıllı sistemleri içinde barındıran teknolojik mürekkep yapısı ile dijital sanat baskısına (Fine-Art Print) olan ilginin ve popülerliğinin artmasına zemin oluşturmuştur. Dijital ortamda hazırlanan çalışmayı, artık istenilen ebatlarda ve neredeyse istenilen baskı-altı malzemeye, saniyede milyonlarca damla ince mürekkep akışının olduğu, yüksek kalitede bir baskı ile sunabilen teknolojik yapı önemli bir fırsata dönüşmüştür. Buna bağlı olarak özel üretim baskı-altı malzemelerdeki gelişim, günümüz çağdaş sanatçılarına ilham vermeye de devam edecektir.

Son 20 yılda ise, iş ve ofislerde kullanılan ink-jet denilen mürekkep püskürtmeli renkli yazıcıların kısıtlı üretimlerinin aksine, günümüz yeni sistem mürekkep püskürtmeli yazıcılar, dijital sanat baskılarındaki görüntü kalitesini inanılmaz değerlere ulaştırdı. İstenilen ölçekte üretim kapasitesi olan bu makine parkurundaki üretimler de artık her yerde görülebilmektedir. 100 yıllık ilerlemelerin ışığında, sanatçılar fotoğraf kullanımını da araştırarak yeni bir vizyonu ve anlayışı benimsemişlerdir. Kimyagerlerin bu yeni vizyonu ve bilimi ilerletmek için geliştirdikleri yeni boya ve pigmentleri kullanan bazı sanatçılar da, teknolojiyi yaşadıkları hızla değişen dünyayla ilgili taze ve hatta çığır açan yorumları yakalamak için kullanmaktadırlar (Berger M. 2005 S:72). Fotoğrafın müzelerde, sergilerde ve Mimari yapılarda büyük ebat yerleşimi olan dijital sanat baskılarını, çağdaş sanat eseri olarak günümüz sanat piyasasında koleksiyonerler tarafından önemi giderek artan bir değer olarak

karşımızdadır. Hal böyle iken, dijital teknolojinin sanatsal vizyonda ne kadar köklü değişiklikler sağlayacağı konusu ise henüz belirgin değildir.

2. DİJİTAL SANAT BASKISI VE UYGULAMALARI

İlk olarak baskı mühendisi Jack Duganne tarafından “Giclee” baskısı adı ile mürekkep püskürtmeli dijital sanat eserleri tanımlanmıştır. Bu ilk sanatsal baskıların, 1990’ların başında İris yazıcılarında üretildiği ve orijinal eserlerin belirli bir süreden sonra mürekkepleri solmaya ya da bozulmaya başladığı belirtilmiştir. Daha sonra gelişen teknolojiler ile mürekkep ve baskı-altı malzemelerin ömrü önemli ölçüde arttırılarak, bu sorunların ortadan kaldırıldığı görülmüştür.

Günümüz stüdyo ortamlarında Adobe programları kullanarak, elektronik ortamda hazırlanan sanat eserleri, çeşitli avantajları ve kolaylıkları ile sanatçılara yeni fırsatlar sunmaktadır. Öyle ki, çalışmalarını toplu olarak üretmek isteyen sanatçılar için bir avantaj olarak öne çıkmaktadır. Bir sanat eseri dijital ortamda arşivlendiğinde, en az çaba ve maliyetle istenilen sayıda baskı yapılabilme imkanı bulunmaktadır. Sanatçı tarafından bizzat kontrol edilen profesyonel renk ayırım süreci ile, seri üretimde ayrıca bir maliyete gerek kalmadan, sipariş ya da talep üzerine, belirlenen sayılarda eserin edisyon baskısı kısa zamanda gerçekleştirilebilmektedir. Edisyon baskının özelliği; çalışmanın belirlenen boyutta yapılabilecek baskı sayısını tanımlar. Sanatçı tarafından nihai baskı onayı almış eserin, 50 adet dijital sanat baskısı yapılması planlanmış ise sadece 50 adet edisyonu olacağı anlamına gelir. Orijinal baskı olarak adlandırılır bu edisyonlar ki sanatçı tarafından bizzat kontrol edilerek basılan ve imzalanan baskılardır. Ayrıca, edisyon sayısı belirlenirken, sanatçının onayladığı sanatçı kopyaları adı altında toplam edisyon sayısı dışında, eser sahibi olarak sanatçıda yer alan, karışık edisyon ve toplam edisyon sayısına göre karar verilen sanatsal kopyaları bulunmaktadır. Bu sayede, fotoğraf baskı ya da resim, eserin satışını belli bir sayı ile kısıtlayarak, hem orijinal kalması hem de piyasa değeri üzerinden ulaşılabilirliğini arttırarak, 50 alıcıya maddi değerinin pay edildiği bir durum söz konusudur. Bu da düşük bütçeli sanat severlere sanat eserinin, satın alınabilir fiyatlarla ulaşabilmesi anlamına gelir. Bu sayede sanatçı da edisyonlar aracılığı ile eserini birden çok alıcı ile paylaşabilmektedir. Bu paylaşım süreci bile güncel sanatçılara, bu yolu tercih etmelerine önemli bir katkı sağlayacağı görüşü yaygınlaşmaktadır.

Yukarıda bahsi geçen IMOGA gibi sanatçıya hizmet veren müzelerin dijital baskı ortamları, milyonlarca renk aralığında mürekkep püskürtmeli inkjet baskı parkurları ile daha kaliteli baskı sonucu vermesi, gördüğü ilgiyi arttırmaktadır (Görsel 6). Öyle ki, püskürtmeli baskı sistemi artık

lazer baskı sistemi kadar hassas ince püskürtme teknolojisine sahiptir. Bu avantajı yanı sıra, neredeyse her boyutta ve kağıt dışında da bir çok baskı-altı malzemeye baskı yapabilme imkanı sunar. Bu da sanatçıya yeni bir ifade aracı olarak istediği veya ihtiyaç duyduğu görseli yeniden uyarlayabilmesine olanak sağlar.

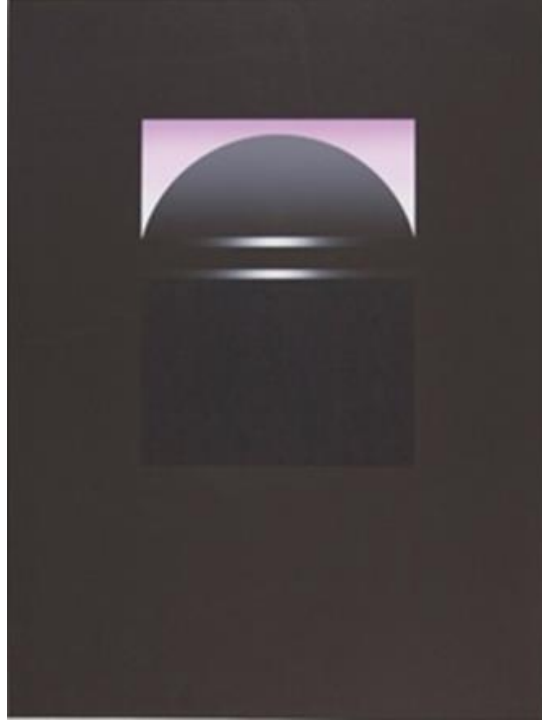

Görsel 6. Burhan Doğançay'a ait dijital sanat baskısı eser, İMOGA , 2017

Sanatçılar için bu yeni ifade aracı olan dijital baskı aşamalarının anlaşılması zaman alacağı ve dijital yazılım dilinin karmaşık düzene sahip olduğu bir gerçektir. Sanatçı için, tasarladığı eserinin orijinal hazırlığını çoğunlukla başka bir uzman eşliğinde yürüttüğü karmaşık bir süreçtir. Sadece dışardan kontrol ederek ürettirdiği, hızla değişen ve bazen karışık gelebilen dijital baskı teknoloji dünyasını kapsayan bu bilgi ortamı, sanatçı için henüz hakim olamadığı zorlayıcı bir alandır. Bu zorlayıcı bilgilenme ve araştırma süreci, son otuz yılda sanatsal baskı kalitesinin elde edilmesi ve buna bağlı olarak bozulması, malzemenin çeşitliliği, seçenekleri arttıran teknolojik yenilikleri ve zaman içinde gelişen dijital baskı süreçlerini kapsamaktadır. Sanatsal baskıların solmasına karşı dirençli, çeşitli mürekkep ve ortam kombinasyonlarıyla karakterize edilen sanatsal baskının uzun ömürlülüğünün değerlendirilmesi, sanatçı tarafından zorlayıcı olması yanı sıra dikkate alınması gereken önemli bir husustur. Bu faktörler arasında, baskının çevre koşullarına (aydınlıkta, nem ve

atmosferik kirleticiler) kararlılığının yanı sıra finisaj seçeneklerini (cılalı baskı ve tuval baskıları ve montaj gibi) de içerir (Berger M. 2005 S:72). Bazen çevresel koşullar ve uzun yıllar sonucunda, duvarlarda sergilenen sanat eserlerinin solduğunu görmek mümkündür. Bu durum sanatçının karşılaşmak istemeyeceği bir durumdur. Sanatçı, geleneksel yöntemlerle kullandığı sanatsal malzemeleri belli bir deneyimle kullanabiliyorken, bu yeni dijital üretimin aşamaları hakkında çok az deneyime ve bilgiye sahiptir. Bu aşamada sanatçı, ya güvenilir bir stüdyo ortamında bir uzman ile çalışacak ya da kapsamlı araştırma ve bu üretim teknolojisi hakkında profesyonel bir eğitim alarak deneyimlerini arttırmaya devam edecektir. Bunun da pek uygun fiyatlarda yapılan bir işlem olmadığı kesindir. Teknolojinin makine ve sarfiyat maliyetlerinin azımsanamayacak fiyatlarda olması, hali hazırda bir çok sanatçının ulaşmasını zorlayan bir engeldir. Şimdilik bu teknolojiyi tercih eden sanatçıların, sanat piyasasında bilinirliği ve belli değere kavuşmuş sanatçılara ait dijital üretimlerin olduğu görülmektedir. İMOGA'da süreli sergilerde ve online satışta yer alan ülkemizin tanınmış ressamlarına ait dijital sanat baskılarının yer aldığı eserleri görülmesi mümkündür (Görsel 7, 8).

Görsel 7. Adnan Çoker'e ait Dijital Sanat Baskısı eser, İMOGA , 2017

Görsel 8. Ergin İnan'a ait Dijital Sanat Baskısı eser, İMOGA , 2017

3. SONUÇ

Milenyum çağı olarak tanımlanan bugün, sanatın bilimle, mühendisliğin tasarımıyla bir araya geldiği teknolojinin bizzat yaşandığı zamanlardır. Bu birliktelik yaşam alanlarımızda, iş dünyasında, iletişimde ve ulaşım gibi insanlığa her alanda hizmet vermektedir. Üniversitelerin multidisipliner (çok branşlı yaklaşım) çalışmalar ile ARGE çalışmalarına ağırlık verdiği bu dönemde, ya tasarım bölümlerinde mühendislik derslerine ya da mühendislik bölümlerinde tasarım derslerine yer verildiği, değişimi takip eden çağdaş eğitim modüllerini gözlemlemekteyiz. Kısaca, teknolojik gelişmelerin birbiri ardına sıralandığı, hız takibi zor olan bir bilim çağından bahsedilmektedir.

Hızla değişen sosyal yaşamda çağdaş sanatçı da kendini yenileyerek, yaşadığı ve algıladığı bu yeni dünyayı, yeniden teknolojinin olanaklarından yararlanarak yorumlamaya çalışır. 100 yıl sonra yeniden bir eşiğin olduğu yeni bir dönemin başlangıcından bahsedilmektedir. Bu teknolojik yaşam içinde, sanatın yeniden yorumlanarak, toplumun her kesimine ulaşabilirliğini artırmaya hizmet edecek teknolojik bir üretim sahasını kullanıyor olmak da artık yadsınamaz bir gerçektir. Bu gerçeği kabul eden çağdaş sanatçıların artık bir ekip içinde yer alarak çalıştığına şahit olduğumuz dönemlerderyiz.

Kanada'nın en saygın fotoğrafçılarından biri olarak bilinen Edward Burtynsky, sanatçı olmasının yanında araştırmacı yanı ile kurmuş olduğu, dijital görüntüleme ve yeni medya eğitim

merkezi ile uluslararası üne sahip bilimsel çalışmaları ile sanatı birleştiren, ilham verici bir örnek olarak karşımızdadır. Günümüz fotoğraf sanatçılarına ilham veren, çağdaş yaklaşımları ile bilimi sanatla, sanatı bilimle birleştirmiş bir çok ünlü kişiyi örneklemek mümkündür. Şu da bir gerçektir ki, bu kadar çok bilgi akışının olduğu zamanda, bir sanatçı olarak yeni anlatım yollarını keşfetmek için, tek başına olmak yerine ekip çalışmalarına yönelmek, bu deneyime ortak olmak artık bir zorunluluk gibi. Bu deneysel ortamda, izleyiciye sunulan teknoloji ile üretilen sanat eserlerinin, sanatsal ifade biçimine zenginlik kattığı ve hatta ilham verici olduğunu söylemek pek de yanlış olmaz. Teknolojik yaşamı bu kadar benimsemiş toplulukların, dijital baskı sanat eserlerine yaşam alanında ilgi ile yer verdiği bu zamanda, araştırmacı olan bilime, yeniliklere açık olan çağdaş sanatçıların gelecekte sanat dünyasını şekillendireceğine dair işaretleri görebilmek artık mümkündür.

1990'lardan itibaren, teknolojik yeniliklerle mürekkep püskürtmeli yazıcıların katettiği bu yüksek kalite baskı parkurları sayesinde, sanatsal baskılardaki görüntü kalitesi artık sanatçı için tatminkar bir aşamaya gelmiştir. Yeni keşfedilen bir teknolojik parkur olduğu için, her sanatçının rahatça ulaşamayacağı, maliyetinin yüksek fiyatlara gerçekleşmesi özellikle ülkemizde ciddi bir sorundur. İthal edilerek, ilk kez piyasaya sunulan bu teknolojik parkurlar, maalesef çok pahalı olduğu için şimdilik yüksek maliyetleri bulan üretim çözümleri bulunmaktadır. Ama zamanla bu maliyetlerin düşeceği, daha kolay yolla tedariklerin sağlanacağı düşük maliyetli zamanlarda elbette gelecektir. Umut edilen ülkemizde de bu konuda ithalata bağımlılığı ortadan kaldıracak teknolojik parkurun ve malzemelerin üretilmesi için mühendislerin ve tasarımcıların yetiştirilmesidir. Uluslararası standartlara sahip bir üretim teknolojisinin imal ediliyor olması, bu sayede ülkemizin kendi kendine yetebileceği, uygun fiyatlı her tür makine ve sarfiyat malzemelerini temin edebileceği bir aşamaya gelmesi artık bir zorunluluktur.

Yaşam içinde hızla değişen dünyada, dinamik, günü yakalayan özgün bir ifade ile günümüz sanatçıları, istedikleri ölçekte üretim kapasitesine sahip bu teknolojik parkuru kullanarak, sanat eserlerini göz kamaştırıcı sergilerde izleyicisine sunabilmektedir. Fotoğrafın müzelerde, sergilerde ve Mimari yapılarda büyük ebat yerleşimi olan sanatsal baskıları, çağdaş sanat eseri olarak günümüz sanat piyasasında ve koleksiyonerler arasında önemi giderek artan bir değer olarak tartışılmaktadır. Bugün, dijital teknolojinin sanatsal vizyonda ne kadar köklü değişiklikleri sağlayacağı konusu ise henüz belirginleşmiş değildir. Yukarıda da bahsi geçtiği gibi, bu dijital sanat baskıların orijinal baskı sayıldığı ve sanat piyasasında, koleksiyonerlerin arşivlerinde yer bulduğunu yeniden vurgulamak gerekir. Değersiz, niteliksiz (kitch) görsellerin tahribinin önüne geçmek ve onların yerine estetik özellikleri barındıran dijital sanat baskıları, sanatsal yaratıcılık sınırlarının yıkılmasıyla sanat alımlayıcılarına daha kolay ulaşması bakımından önemlidir. Bu sebeple dijitalin uluslararası sanat

piyahasında yer bulmaya başladığını fark eden çağdaş sanatçılar için dijital sanat baskısı (Fine-Art Print), uçsuz bucaksız bir ifade aracı olarak keşfedilmeyi beklemektedir.

KAYNAKÇA

SCHIUMA G. (2011). **The Value of Arts for Business**. Cambridge University Press, Cambridge, UK,

FORD D. (2014). “**Andy Warhol's lost computer art found 30 years later**” başlıklı CNN web haberi. <http://edition.cnn.com/2014/04/24/us/andy-warhol-lost-art/index.html> adresinden erişildi. (Erişim tarihi: 10 Kasım 2017)

NAKE F. (2012). **Information aesthetics: an heroic experiment**. Journal of Mathematics and the Arts 6, S: 65-75.

BERGER M. (2005). **The Digital Fine Art Print–Opportunities and Challenges**. NIP & Digital Fabrication Conference book, International Conference on Digital Printing Technologies. Published by Society for Imaging Science and Technology. S:72.

RAVIOLA E. ZACKARIASSON P. (2017). **Arts and Business Building a Common Ground for Understanding Society**. New York, ABD. Routledge Yayınevi.

BLOOM R. S. (2006). **Digital Collage and Painting- Using Photoshop and Painter to Create Fine Art**. Burlington, ABD. Focal Press.

BEVOLO M. (2010) **The Golden Crossroads – Multidisciplinary findings for business success from the world of fine arts, design and culture**. New York, ABD. Palgrave Macmillan Yayını.

NICKELSON J.(2017). **Fine Art İnkjet Printing – The craft and art of the fine digital print**. San Rafael CA, ABD. Rocky Nook Inc. Yayını.

BABAUTA L.(2017). **The Power of LESS–The fine art of limiting yourself to the essential in business and in life**. Hyperion E-book.
<https://www.slideshare.net/motiha/free-pdf-the-power-of-less-the-fine-art-of-limiting-yourself-to-the-essentialin-business-and-in-life-pre-order> adresinden erişildi. (Erişim tarihi: 10 Kasım 2017)

BERİŞ Y. (2015). “**Grafik tasarım ile dijital baskı üretim iletişiminin incelenmesi**” başlıklı makale. 1. Uluslararası Basım Teknolojileri Sempozyumu. Marmara Üniversitesi. İstanbul, Türkiye.

GRANT D. (2004). **The Fine Artist’s Career Guide –Making money in the arts and beyond**. New York, ABD. ALLWORTH PRESS 2. Baskı.

Fotoğraf Sanatçısı Mehmet Keskin ile yapılan görüşme ve notları (Tarih: 30.11.2017)

Fotoğraf Sanatçısı Ahmet Eltan ile yapılan mesleki görüşme ve notları (Tarih: 2.12.2017)

TEKCAN S. (Kasım 2017). IMOGA müzesinde sanatçı ile yapılan sözlü görüşmede alınan notlar.

Görseller Kaynakça

- Görsel 1. http://markmcleod.org/wp_clevelandstateart/courses/art-history/survey-of-art-history-ii/northern-europe-and-spain-1500-to-1600/ adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 4.10.2017)
- Görsel 2. <https://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/32.88.12/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 4.10.2017)
- Görsel 3. <https://iq.intel.com/a-brief-history-of-digital-art> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 12.10.2017)
- Görsel 4. <https://iq.intel.com/a-brief-history-of-digital-art> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 12.10.2017)
- Görsel 5. <http://edition.cnn.com/2014/04/24/us/andy-warhol-lost-art/index.html> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi:12.10.2017)
- Görsel 6. IMOGA dijital arşivinden elde edilmiştir. 12.10.2017
- Görsel 7. IMOGA dijital arşivinden elde edilmiştir. 12.10.2017
- Görsel 8. IMOGA dijital arşivinden elde edilmiştir. 12.10.2017